

Sinerji

Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi

Synergy International Journal of Field
Education Researches

Yılda iki sayı olarak yayınlanan uluslararası hakemli
bilimsel-akademik e-dergidir.

Cilt: 4, Sayı: 1 - Haziran 2023
Volume: 4, Issue: 1 - June 2023
ANKARA

Eğitim ve Bilim Politikaları Araştırma Derneği

Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi

Synergy International Journal of Field Education Researches

e-ISSN: 2717-8595

Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi'nin Dizinlendiği veritabanları: ASOS İndex, CiteFactor

SAHİBİ: Eğitim ve Bilim Politikaları Araştırma Derneği

Hacı Bayram Mah., Çankırı Caddesi, No: 45/438, YIBA Çarşısı, Ulus, Altındağ-ANKARA, E-Posta:
edt.synergy@gmail.com

DANIŞMA KURULU

- Prof. Dr. Ali Sinan Bilgili, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkiye
Prof. Dr. Arife Figen Ersoy, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Prof. Dr. Halil İbrahim Sağlam, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Türkiye
Prof. Dr. Nuri Köstüklü, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkiye
Prof. Dr. Osman Samancı, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkiye
Prof. Dr. Özgül Keleş, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Prof. Dr. Süleyman Yılmaz, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. İrina Karimova - Tacikistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Başkan Yardımcısı, Pedagoji İlimler Doktoru, Tacikistan
Prof. Dr. Kalipa Atemova Tursunkızı, Hoca Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Mustafa Yavuz, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkiye
Prof. Dr. Sevinç Aliyeva, Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Genel Tarih ve Tarih Öğretimi Bölümü, Azerbaycan
Doç. Dr. Ali Asker, Karabük Üniversitesi, İİBF, Türkiye
Doç. Dr. Betül Keray Dinçel, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Doç. Dr. Günay Kazımova, Gence Devlet Üniversitesi, Pedagoji ve Eğitim Psikolojisi Bölümü, Azerbaycan
Doç. Dr. Gülfem Sarpkaya Aktaş, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Doç. Dr. İlker Dere, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Doç. Dr. Mehmet Elban, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Doç. Dr. Özgür Aktaş, Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Doç. Dr. Ramazan Kaya, Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkiye
Doç. Dr. Savaş Karagöz, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Doç. Dr. Yalçın Dilekli, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Utku Özensoy, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi, Cihan Kara, Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Çiğdem Karaçay, Hitit Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Türkiye

Dr. Öğretim Üyesi Emine Karasu Avcı, Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye

Dr. Öğretim Üyesi Hacer Dolanbay, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye

Dr. Nurgül Kızılay, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Dr. Öğretim Üyesi Süheyla Bozkurt, Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye

Editör: Doç. Dr. Refik Turan, Aksaray Üniversitesi

Editör Yardımcısı: Arş. Gör. Mehmet Özkaya, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Yabancı Dil (İngilizce) Editörü: Arş. Gör. Gülşah Öz, Aksaray Üniversitesi

Sayı Editörü: Prof. Dr. Özlem Bektaş, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Hayati Akyol, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkiye

Prof. Dr. İmperiyat Arslanbekovna Halipayeva, Dağıstan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Dağıstan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu.

Prof. Dr. İsmail H. Demircioğlu, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkiye

Prof. Dr. Osman Samancı, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye.

Prof. Dr. Özlem Bektaş, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye

Doç. Dr. Nebahat Eler, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Recep Serkan Arık, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkiye

SAYI HAKEMLERİ / REFEREES OF ISSUE

Doç. Dr. İhsan Ünlü   Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Engin Zabun   Cumhuriyet Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Erdal Yıldırım   Aksaray Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gedik   Aksaray Üniversitesi

SİNERJİ ULUSLARARASI ALAN EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ YAYIM İLKELERİ

1. Yayınlanacak yazılar alan eğitimi ile ilgili ve daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış olmalıdır. Dergide aşağıda belirtilen alanlarla ilgili makaleler yayınlanır:

Adalet ve Hukuk Eğitimi
Almanca Eğitimi
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Biyoloji Eğitimi
Coğrafya Eğitimi
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi
Ev Ekonomisi Eğitimi
Fen Bilgisi Eğitimi
Fizik Eğitimi
Fransızca Eğitimi
İlköğretim Matematik Eğitimi
İngilizce Eğitimi
Kimya Eğitimi
Matematik Eğitimi
Müzik Eğitimi
Okul Öncesi Eğitimi
Özel Eğitim
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi
Resim İş Eğitimi
Sağlık Eğitimi
Sınıf Eğitimi
Sosyal Bilgiler Eğitimi
Tarih Eğitimi
Teknoloji ve Tasarım Eğitimi
Ticaret ve Turizm Eğitimi
Türkçe Eğitimi
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi
Mesleki ve Teknik Eğitim Kapsamındaki Tüm Alanlar
Sağlık Eğitimi Kapsamındaki Tüm Alanlar
Adalet ve Hukuk Eğitimi Kapsamındaki Tüm Alanlar
Tarım /Ziraat Eğitimi Kapsamındaki Tüm Alanlar

2. Bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler, daha önce yayımlanmamış olmak ve sunulduğu bilimsel toplantı bilgileri makale üzerinde belirtilmek kaydıyla yayımlanabilir. Bu durumda etik sorumluluk makale sahibine ait olur.
3. Derginin yazım dili Türkiye Türkçesidir. Ancak her sayıda derginin üçte birini geçmeyecek şekilde İngilizce yazılara da yer verilebilir. Türkçe çalışmalarda Türkçe ve İngilizce; İngilizce çalışmalarda ise 250 kelimeyi geçmeyecek şekilde Türkçe ve İngilizce özete ve 3-5 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
4. SİNERJİ Uluslararası Alan Eğitimi Dergisine gönderilen yazılar önce yayım kurulunca dergi ilkelerine uygunluk açısından incelenir ve uygun bulunanlar, o alandaki çalışmalarıyla tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Hakem raporlarından biri olumsuz olduğu takdirde, yazı üçüncü hakeme gönderilir; o rapor da olumsuz geldiği takdirde yazı yayımlanmaz. Yazarlar, hakemlerin görüş ve önerileri doğrultusunda düzeltmelerini yaparlar. Yayına kabul edilmeyen yazılar iade edilmez; ancak yazarın istemesi hâlinde bir nüshası kendisine verilir. Hakemler kendilerine gönderilen yazıyı 21 gün içinde değerlendirir. Bu süre içerisinde raporunu göndermeyen hakeme ulaşılarak değerlendirme için 7 gün ek süre verilir. Hakem bu sürede de raporunu göndermezse hakemliği düşürülür.
5. Dergide yayınlanacak her türlü yazının içerinden yazarları sorumludur.
6. Makaleler derginin Dergipark platformu üzerinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/synergy> adresinde yer alan sayfasına yüklenmek suretiyle süreç başlatılmış olur.
7. Dergimiz Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki sayı e-dergi olarak yayınlanır.

MAKALE YAZIM KURALLARI

Başlık ve Dipnotlar: Makale başlığı iki yana yaslı, 14 punto, koyu ve Cambria yazı tipinde yazılmalıdır. Başlık en fazla 15 sözcük olmalı, bağlaçlar hariç olmak üzere her sözcüğün ilk harfi büyük harfle yazılmalıdır. Türkçe yazılmış makalelerde makalenin İngilizce başlığı da aynı biçimde yazılmalıdır. Makale ile ilgili belirtilmesi gereken özel hususlar makale kabul edildikten sonra başlığına konulacak (*) ile sayfa altında açıklanacaktır. Çalışmanın kabul edilmesinden sonra yazar(lar)ının adı soyadı ortalı, koyu, 12 punto, Cambria yazı tipinde, soyadı büyük harflerle ve ortalı olarak, yazar sayısı birden fazla ise yazarlar tarafından belirlenen sırayla yazılacaktır. Yazar(lar)ın unvanıyla birlikte, çalıştığı yerin açık adı, şehir-ülke bilgisi, e-posta adresi ve ORCID numarasına dipnot olarak makalenin ilk sayfasında yer verilmelidir. Dipnotlardaki tüm bilgiler Palatino Linotype yazı tipinde, girintisiz ve 10 punto olmalıdır.

Türkçe ve İngilizce Kısa Özet: Dergiye Türkçe ve İngilizce çalışmalar yayınlanmak üzere kabul edilmektedir. Türkçe hazırlanan çalışmalarda Cambria yazı tipinde, 10 punto ve 200 sözcüğü geçmeyecek şekilde Türkçe özet ve 250 sözcüğü aşmayacak şekilde hazırlanan İngilizce kısa özet (Abstract) yer almalıdır. Aynı şekilde İngilizce hazırlanan çalışmalarda Türkçe kısa özete yer verilmelidir. Türkçe ve İngilizce kısa özetlerin altında 3-5 anahtar sözcüğe yer verilmelidir.

Bölümler ve Alt Bölümler: Çalışmalarda ana bölüm başlıkları (birinci düzey başlıklar) Arabik rakamlarla numaralandırılarak Cambria yazı tipinde, 12 punto, koyu, sola yaslı ve tümü büyük harf biçiminde yazılmalıdır. Alt bölüm başlıkları (ikinci düzey başlıklar) Cambria yazı tipinde, 11 punto, koyu, sola yaslı, her sözcüğün ilk harfi büyük olarak yazılmalıdır. Üçüncü düzey başlıklar ise Cambria, 11 punto, koyu, italik, sola yaslı, yalnızca ilk sözcüğün ilk harfi büyük olacak biçimde yazılmalıdır. Çalışmalarda ana metin Cambria 11 punto ile yazılmalıdır.

Metin içindeki paragraflar en az üç cümleden oluşmalı ve paragraflar arasında bir satır boşluğu bırakılmalıdır. Aynı şekilde başlıkların öncesinde ve sonrasında da bir satır boşluk verilmelidir. Makalenin tamamında girintiye yer verilmemeli, paragraflar arasında önce ve sonra aralık değerleri 0 olmalıdır. Metin içi atıfların yazımında, tablolarda, şekillerde ve kaynakça yazımında APA 6 yazım stili kullanılmalıdır.

Çalışmalarda araştırmannın özelliğine göre GİRİŞ, YÖNTEM (Evren ve örneklem/Çalışma Grubu vb.) veri toplama yöntem(ler)i/teknikleri/araçları ve Verilerin analizi), BULGULAR, TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER ve KAYNAKLAR bölümlerine yer verilmelidir. Ancak araştırmannın özelliğine göre yazarlar gerek duymaları halinde farklı bölümler de oluşturabilirler. Bölümlere yeni sayfadan başlanmamalı, bir bölüm bittikten sonra, aynı sayfada diğeri onu izlemelidir. Makale metninin tamamının yazımında APA 6 yazım stili kullanılmalıdır.

Şekiller ve Tablolar: Şekiller yazım alanından taşmayacak şekilde makale içinde uygun görülen yerlere ortalı olacak şekilde yerleştirilebilir. Ana metinden şekle atıfta bulunulmalı ve mümkünse şekil açıklamalıdır. Her bir şeklin altında Arabik rakamlarla numaralandırılmış bir şekil başlığı yerleştirilmeli, makale boyunca aynı numaralandırma devam etmeli ve APA 6 yazım stiline uygun olarak yazılmalıdır. Şekil başlıkları biçim olarak Cambria yazı tipinde, 10 punto, sola yaslı, yalnızca ilk sözcüğün ilk harfi büyük olacak şekilde yazılmalıdır. Şekil başlığında kaynak kullanılmış ise parantez içinde kaynak bilgisi eklenmelidir. Eğer şekil içinde yazılar varsa, 9 veya 10 punto olacak şekilde Cambria yazı tipiyle yazılmalıdır.

Tablolar sola dayalı olacak şekilde ve tamamında Cambria yazı tipi kullanılarak hazırlanmalıdır. Tablo başlığı, 10 punto ile yazılmalı, başlığın her kelimesinin sadece ilk harfi büyük olmalı ve başlık, tablo sayısının altında verilmelidir. Tablolarda APA 6 yazım stili kullanılmalıdır. Tablolara metin içinde tablo sayısı belirtilerek atıfta bulunulmalı ve tablo bittikten sonra yorumlanmalıdır. Tablolar, metin içinde kullanıldıkları yerde veya izleyen sayfada yer almalıdır. İlgili not ve kaynaklar, tablonun altında, "Not:" veya "Kaynak:" ifadelerinden sonra belirtilebilir.

Kaynakça: Makalede yararlanılan kaynaklar "KAYNAKÇA" başlığı altında ve varsa ek(ler)den önce APA 6 yazım stiline uygun olarak verilmelidir. Kaynakların tamamı, 11 punto ile ve her bir kaynağın arasında 1 satır boşluk verilerek, Cambria yazı tipinde ve iki yana yaslı, tek satır aralığında, önce ve sonra paragraf değerleri 0 olacak şekilde, girintiye yer vermeden yazılmalıdır. Kaynakçada yer alan her kaynağa metin içinden atıfta bulunulduğundan, yine aynı şekilde metin içinde kullanılan her bir kaynağa da kaynakçada yer verildiğinden emin olunmalıdır.

Ekler: İhtiyaç duyulması halinde kaynakçadan sonra ve geniş özetten önce, Ekler bölümü oluşturulabilir. Burada makale içinde atıfta bulunulan eklere yer verilmelidir. Birden fazla ek kullanılması halinde numaralandırılması gerekir. Makale içinde tablo veya şekil olarak verilebilecek unsurlara "Ekler" bölümünde yer verilmemelidir.

Geniş Özet: Yazar makalesinde isteğe bağlı olarak varsa Ekler, yoksa Kaynakça kısmından sonra gelecek şekilde 750-1000 sözcükten oluşan geniş İngilizce özete yer verebilir. Bu özet alt başlıklar içermemeli ve makalenin temel fikirlerini yansıtmalıdır. Geniş özette aynen alıntıya yer verilmemeli, tablo ve şekil kullanılmamalı, Cambria yazı stilinde 11 punto olarak hazırlanmalıdır.

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

Yayın Etiği

Aşağıda yer alan etik görev ve sorumluluklar oluşturulurken açık erişim olarak Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından yayınlanan rehberler ve politikalar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi'nde bilimsel bilginin objektif bir şekilde üretilmesini ve yaygınlaşmasını destekleyici bir yayın süreci izlenmektedir. Bu sürecin başarılı bir şekilde işleyebilmesi ancak bütün paydaşların (yayıncı, editör(ler), yazar(lar), hakem(ler) ve okuyucu(lar) vb.) etik ilkelere yönelik standartlara uymaları ile mümkün olabilir. Bu nedenle dergi yayın sürecinin tüm paydaşlarının aşağıda belirtilen etik ilkelere uygun davranmaları beklenmektedir:

Yazarların Etik Sorumlulukları

Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmak üzere makale sunumu gerçekleştiren yazar(lar)ın etik sorumlulukları:

- Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi Türkçe ve İngilizce dillerinde özgün bilimsek çalışmaların yayımlanmak üzere kabul edildiği bilimsel-akademik bir e-dergidir. Bu nedenle yazar(lar)ın yayımlanmak üzere özgün çalışmalar sunmaları, başka dergilerde yayımlanmış veya yayımlanmak üzere gönderilmiş makaleleri göndermemeleri gerekmektedir.
- Yazar(lar) çalışmalarında yararlandıkları kaynaklara etik ilkeler doğrultusunda ve bilimsel kural ve kaidelere uygun olarak gönderme (atıf) yapmalıdırlar.
- Makaleye katkı sağlamayan şahısların adı yazar olarak bildirilmemeli, makalenin yayımlanmak üzere sisteme yüklenmesinden sonra yazar ekleme, çıkarma veya yazar sırasını değiştirme talebinde bulunulmamalıdır.
- Değerlendirme sürecinde yazar(lar)dan makalelerine ilişkin bilgi ya da ham veri istenmesi durumunda bu bilgi ve belgeler editöre sunulmalıdır.
- Yayınlanma başvurusu yapılan makaleyle ilgili çıkar çatışması-çıkar birliği olan kişileri editörlere bildirmelidir.
- Yazar(lar), makalelerinde kullandıkları verilerin kullanım haklarına, araştırma-çözümlemelerle ilgili izinlerin ya da üzerinde araştırma yaptıkları katılımcıların onayının alındığını belgelemelidirler.
- Yazar(lar), değerlendirme ve erken görünüm aşamasındaki ya da elektronik ortamda yayımlanmış makalesiyle ilgili hatayı fark ettiklerinde bilgi vermek, düzeltmek ya da geri çekmek için editörle iletişime geçmesi gerekir.
- Yazar(lar), etik kurul kararı gerektiren deney, anket, ölçek, görüşme, gözlem, odak grup çalışması gibi nicel ya da nitel yöntemlerle veri toplamayı gerektiren araştırmalar için etik kurul onayı aldığını; etik kurul adı, karar tarihi ve sayısı aday makalenin ilk-son sayfasında ve yöntem bölümünde belirtmeli, etik kurul kararını gösteren belgeyi makalenin başvurusuyla birlikte sisteme yüklemelidir. Ayrıca olgu sunumlarında aydınlatılmış olur/onam formunun alındığına ilişkin bilgiye makalede yer vermelidir.
- Yazar(lar), veri toplama sürecinde etik ilkelere özen gösterdiklerinin kanıtlarını (başkalarının ölçek, anket, fotoğraf gibi belgelerinin kullanılması için kendilerinden izin alınması gibi) makale içinde sunmalıdır. Makalelerde araştırma ve yayın etiği ile fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine uyulduğu belirtilmelidir. Araştırma insan ve hayvan denekler üzerinde gerçekleştirilmiş ise araştırmanın uluslararası bildiriler, kılavuzlar vb uygun gerçekleştirildiği bildirilmelidir.
- Yazar(lar)dan derleme makaleler için etik kurul onayı istenmez. Bununla birlikte etik kurul kararı gerektirmeyen makalelerde de, etik kurul kararının gerekmediği, makalenin ilk-son sayfasında ve yöntem bölümünde belirtilmelidir.

Editör, Editör Yardımcıları ve Alan Editörlerinin Etik Sorumlulukları

- Editörler, hakemlerin, yazar(lar)ın, araştırmacı, uygulayıcı ve okuyucuların bilgi gereksinimlerini karşılamaya gerektiğinde dönüt vermeye, yayın sürecinde düzeltme, açıklama gerektiren konularda açıklık ilkelerine göre davranmaya çaba gösterirler.
- Editörler, makalelerle ilgili olumlu ya da olumsuz karar verirken, makalelerin özgün değeri, alana katkısı, araştırma yönteminin geçerli ve güvenilirliği, anlatımın açıklığı ile derginin amaç ve kapsamını göz önünde tutarlar.

- Editörler, başvurusu yapılan makalelerin önemli sorunu olmadığı sürece ön değerlendirme aşamasına alır, olumlu hakem önerilerini göz önünde bulundurur, ciddi sorun olmadıkça önceki editör(ler)ce verilen kararları değiştirmezler.
- Editörler, derginin yayın politikaları arasında bulunan kör hakemlik ve değerlendirme süreci politikalarını uygular, hakemlerin kimlik bilgilerini gizli tutar, her makalenin yansız ve süresi içinde değerlendirilmesini sağlarlar.
- Editörler, makaleleri alan editörleri ve hakemlerin uzmanlık alanlarını dikkate alarak gönderir, değerlendirmelerin yansız ve bağımsız yapılmasını desteklerler.
- Editörler, makalenin yansız değerlendirilmesi için editörler, hakemler ve yazar(lar) arasındaki çıkar çatışması-çıkar birliği olup olmamasını göz önüne alırlar.
- Editörler, hakem havuzunun geniş bir yelpazeden oluşması ve sürekli güncellenmesi için arayış içinde olurlar.
- Editörler, akademik görgü kurallarına uymayan ve bilimsel olmayan değerlendirmeleri engellerler.
- Editörler, dergi yayın süreçlerini yayın politikaları ve kılavuzlara uygun işletilmesini sağlar, süreçte görev alanları yayın politikaları konusundaki gelişmelerden bilgilendirir, gerektiğinde eğitim programı hazırlarlar.
- Editörler, yayın sürecinde görev alanlar herkesle etkili bir iletişim içinde olur, belirli aralıklarla toplantılar düzenlerler.
- Editörler, değerlendirilen makalelerdeki kişisel verilerin korunmasını sağlarlar; yazar, hakem ve okuyucuların bireysel verilerini korurlar.
- Editörler; makalelerde insan ve hayvan haklarının korunmasına özen gösterirler, makalenin katılımcılarının açık onayının belgelendirilmesini önemserler, makalenin katılımcılarına ilişkin etik kurul onayı, deneysel araştırmalarda izinleri olmadığında makaleyi reddederler.
- Editörler; görevi kötüye kullanmaya karşı önlem alırlar. Görevi kötüye kullanmaya yönelik yakınmalar olduğunda, nesnel bir soruşturma yaparak, konuyla ilgili bulguları paylaşır.
- Editörler, makalelerdeki hata, tutarsızlık ya da yanlış yönlendirmelerin düzeltilmesini sağlarlar.
- Editörler, yayınlanan makalelerin fikri mülkiyet hakkını korur, ihlal olması durumunda derginin ve yazar(lar)ın haklarını savunurlar. Ayrıca yayımlanan makalelerin içeriğinin başka yayınların fikri mülkiyet haklarını ihlal etmemesi konusunda gerekli önlemleri alırlar; özgünlük-benzerlik denetimini yaparlar.
- Editörler, Dergide yayımlanan makalelere yönelik tutarlı eleştirileri dikkate alırlar, eleştirilen makalelerin yazar(lar)ına yanıt hakkı tanırlar.
- Editörler olumsuz sonuçları içeren çalışmalarını da göz önünde bulundururlar.
- Editörler, Dergiye iletilen yakınmaları inceler ve gerekli açıklamaları yapıp, haklı yakınmalarla ilgili sorunların giderilmesi için gerekli önlemleri alırlar.

Hakemlerin Etik Sorumlulukları

Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi makale değerlendirme sürecinde yazar(lar)ın hakemleri, hakemlerin yazarları tanımadıkları çift yönlü kör hakemlik ilkesi uygulanır, hakemler yazarlar ile doğrudan iletişim kuramaz; makale değerlendirme formları ve metin üzerinde belirtilen notlar ile düzeltme istemleri dergi yönetim sistemi üzerinden editörlerce yazar(lar)a iletilir. Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi'ne başvurusu yapılan makaleleri değerlendirecek hakemlerin aşağıda belirtilen etik ilkelere riayet etmeleri beklenmektedir:

- Hakemler yalnız uzmanlık alanı ile ilgili makaleleri değerlendirmeyi kabul etmelidir.
- Hakemler, değerlendirmeyi yansızlık ve gizlilik içinde yapmalıdır. Bu ilke gereğince inceledikleri makaleleri değerlendirme sürecinden sonra yok etmeli, ancak yayımlandıktan sonra kullanmalıdırlar. Uyruk, cinsiyet, dinsel inanç, siyasal inanç ve ticari kaygılar, değerlendirmenin yansızlığını bozmamalıdır.
- Hakemler, çıkar çatışması-çıkar birliği olduğunu anladıklarında, makaleyi değerlendirmeyi reddederek, editörlere bilgi vermelidir.

- Hakemler, değerlendirmeyi akademik görgü kurallarına uygun biçimde, yapıcı bir dille yapmalı; hakaret ve düşmanlık içeren kişisel yorumlardan kaçınmalıdır.
- Hakemler değerlendirmesini kabul ettikleri makaleyi süresi içinde değerlendirmelidirler.

Etik İkelere Uygun Olmayan Durumların Bildirilmesi

Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi'nde editörler, hakemler, yazarlar ile ilgili etik ilkelere uymayan bir davranış ya da değerlendirme sürecindeki, erken görünümdeki ya da yayımlanmış bir makale ilgili etik olmayan bir durumun tespiti halinde la karşılaşılması durumunda edt.synergy@gmail.com adresine bildirilmesi gerekmektedir.

EDİTÖRDEN

Değerli bilim insanları,

Sinerji dergisinin 6. sayısında akademi dünyasına katkı sağlamayı amaçlayan, 1 makale ve 1 kitap tanıtımından oluşan yeni sayısını takdim etmekten mutluluk duymaktayız.

Dergiye emeği geçen yazar, hakem ve yayın ekibine şükranlarımızı sunarız.

Saygılarımızla...

Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ
Editör

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

MAKALELER / ARTICLES

Ortaöğretim Öğrencilerinin “Nüfus” ve “Göç” Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Yöntemiyle İncelenmesi

Zeynep CANBABA – Ramazan ÖZEY..... 1-15

Kitap İncelemesi

Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programları

Zeynep CANBABA..... 16-20

Ortaöğretim Öğrencilerinin “Nüfus” ve “Göç” Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Yöntemiyle İncelenmesi*

Zeynep CANBABA¹ Ramazan ÖZEY²

Makale Bilgisi

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi
Makalenin Geliş Tarihi: 19.12.2022
Makalenin Kabul Tarihi: 24.6.2023
DOI: 10.54971/synergy.1221458

ÖZET

Günümüz dünyasında nüfus ve nüfus hareketleri küresel bir önem taşımaktadır. Herhangi bir bölgede yaşayan nüfusun durumu küresel sonuçlar doğurmaktadır. İtici ve çekici faktörler sebebiyle göçe başlayan kitleler, devletlerin planlamalarını bozabilmektedir. Bazı devletlerin hoşgörüsü karşılığında bu göç hareketi bazı devletler için kaygı verici bulunmaktadır. Yeni durumlar yeni algıları oluşturmaktadır. İşte bu sebeple bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin nüfus ve göç kavramına yönelik algılarını tespit etmektir. Çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Erzincan’da bir ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 134 kız, 92 erkek, toplam 226 kişiye yarı yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; öğrenciler “nüfus” kavramıyla ilgili 72 metafor üretmiştir, bunlar 9 farklı grupta toplanmıştır. Gruplar; *gıda, yer/mekân, değişiklik, canlı ismi, bilimsel ifade, topluluk, ülke/şehir, gereksinim ve çokluk*’tur. Öğrenciler göç kavramıyla 63 metafor üretmiş, bunlar 6 farklı kavramsal kategoride toplanmıştır. Gruplar; *eylem/olay grubu, canlı grubu, coğrafi kavram grubu, yerleşim yeri/millet grubu, duyguların ifadesi grubu ve tatil grubu*’dur. Çalışma sonucunda; öğrencilerin nüfusla ilgili en çok “topluluk” ve “insan” metaforunu; göçle ilgili en çok “taşınma” ve “kuş” metaforunu ürettikleri görülmüştür. Sınıf düzeyi yükseldikçe kavram yanılgılarında azalma olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Coğrafya eğitimi, metafor, nüfus, göç.

* Bu çalışma Zeynep CANBABA tarafından Prof. Dr. Ramazan ÖZEY danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir. [This study was produced from the master’s thesis prepared by Zeynep CANBABA under the supervision of Prof. Dr. Ramazan ÖZEY].

¹ Araş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Erzincan, Türkiye, zeynep.canbaba@erzincan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4596-7296

² Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye. rozey@marmara.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-2839-0683

Investigation of Secondary School Students' Perceptions on the Concept of "Population" and "Migration" Using Metaphor Method

ABSTRACT

Population and population movements are of global importance in today's world. The situation of the population living in any given region has global implications. The masses that started to migrate due to push and pull factors can disrupt the planning of the states. This migration movement, which is tolerated by some states, is alarming for some states. New situations create new perceptions. For this reason, the aim of this study is to determine the perceptions of secondary school students towards the concept of population and migration. Phenomenology design was used in the study. A semi-structured questionnaire was applied to a total of 226 people, 134 girls and 92 boys, studying in a secondary school in Erzincan. The data were analyzed by content analysis. According to the findings obtained from the study; students produced 72 metaphors related to the concept of "population", these were collected in 9 different groups. The groups are food, place/place, change, name of life, scientific expression, community, country/city, requirement and multiplicity. The students produced 63 metaphors with the concept of migration, which were collected in 6 different conceptual categories. The groups are action/event group, live group, geographical concept group, settlement / nation group, expression of emotions group and holiday group. As a result of the study, it was found that students produced the most "community" and "human" metaphors related to population; the most "relocation" and "bird" metaphors related to migration. It has been found that there is a decrease in misconceptions as the grade level increases.

Keywords: Geography education, metaphor, population, migration.

I. GİRİŞ

İnsanlar dünyayı kavramlar aracılığıyla algılar ve anlamlandırır. Bu kavramların doğru şekilde ve yerli yerinde kullanılması gerekmektedir. İnsanlar çocukluk çağından itibaren, yeni öğrendiği somut veya soyut tüm kavramları, daha önceden bildiği kavramlarla ilişkilendirerek öğrenmeye çalışır. Bu ilişkilendirmeler sırasında bazen kavram ve terimler karışabilir, yanlış ilişkilendirmeler yapılmış olabilir. Malatyalı ve Yılmaz (2010: 325)'a göre; kavram yanlışlarının oluşmasında farklı etkenlerden söz edilebilir; bilime aykırı inançlar, önceden öğrenilmiş yanlış bilgiler, yalın gözle gözlemlenen doğa olaylarının yanlış yorumlanması gibi. Miles ve Huberman (2016) metaforların kuramları bulgulara bağlamanın bir yolu olduğunu ifade eder. Metafor yöntemi eğitimde kavram yanlışlarının giderilmesi amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Malatyalı ve Yılmaz, (2010: 327) kavram yanlışlarının giderilmesinde kullanılan yöntem ve stratejiler arasında analogi ve metaforun en çok tercih edilenlerden olduğunu belirtmektedir.

Nüfus belirli aralıklarla sayılması ve kayıt altında tutulması gereken dinamik bir yapıdır. Devletin halkına en iyi yaşam koşullarını sağlayabilmesi, ekonomi politikaları geliştirebilmesi ve toplayacağı vergiyi tespit edebilmesi için nüfus miktarını ve özelliklerini bilmesi gerekmektedir. Oysaki nüfus sayımları önceki yüzyıllarda vergi yükümlülüklerini belirlemek ve asker sayısını tespit etmek için yapıyordu (Komisyon, 2013). Nüfus artış hızı, ortalama yaşam süresi, eğitim oranı, aktif nüfusun iş kollarına dağılımı vb. önemli parametreler bir ülkenin gelişmişlik düzeyini tahmin için kullanılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde düşük doğum oranı sebebiyle 0-15 yaş aralığında nüfus azdır, 64 yaş üstü yüksektir. Geri kalmış ülkelerde ise yüksek doğum oranları sebebiyle 0-15 yaş arası nüfus miktarı yüksektir (Tekbaş, Ekiz & Aydın, 2017). Nüfusun dağılımını etkileyen faktörler ise doğal faktörler (iklim, toprak özellikleri, yer şekilleri, enlem, su kaynakları, bitki örtüsü) ve beşeri faktörler (ulaşım, sanayi, yer altı kaynakları, tarım, tarihi, turizm) olarak ikiye ayrılır (Tümertekin & Özgüç, 2015). Coğrafya derslerinde nüfus konusu işlenirken; nüfus

piramitleri, nüfusun dağılımını etkileyen fiziki ve beşeri faktörler, aktif ve bağımlı nüfus, demografi, Dünya’da ve Türkiye’de Nüfus gibi konu başlıklarına değinilmekte ve birçok kavram öğretilmektedir.

Göç hususu günümüzde gittikçe önem kazanan bir konudur. Son yıllarda küresel çapta yaşanan göç dalgalarıyla gelişmiş ülkelerin büyük çoğunluğu başa çıkmak zorunda kalmıştır. Oysaki Türkiye konumu sebebiyle göç yolları üzerinde olduğu için tarih boyunca göç almaya devam etmiştir. Göç en bilinen şekliyle “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi” ve “evden eve taşınma işi”dir (TDK, Güncel Türkçe Sözlük, 2023). Göçler amaç sebep ve sonucuna göre şöyle sınıflanmaktadır: yapıldığı yere göre (iç -dış göç), yapıldığı süreye göre (sürekli ve geçici göç), isteğe bağlı olarak (zorunlu ve göç isteğe bağlı).

Nüfus ve göç kelimelerinin (soyut oldukları için) anlaşılması, tam ve doğru öğretilmesi önemli ve zordur. Bu açıdan metafor bir eğitim yöntemi olarak nüfus ve göç kavramlarına ait ön bilgilerin yoklanması, kavram kargaşası ve kavram yanlışlarının tespitinde kullanılmaktadır.

Metafor, Yunanca "Metafora" veya "Metaphrein" köklerinden türeyen, "Meta" değiştirme, "phrein" taşımak anlamına gelen bir kelimedir (Levine, 2005: 172). Metaforlar, açıklanması zor kavramların açıklanmasını ve benzeyenle benzetilen arasında ilişki kurarak zihinde yapılandırılmasını sağlar. İnsanlar metafor aracılığıyla içinde bulunduğu toplumu anlamaya çalışmaktadır. Metaforlarla ilgili farklı görüşler vardır. Metaforun sadece bir söz sanatı olduğunu, sadece edebiyatta kullanılabileceğini, günlük hayattın olmazsa olmaz bir unsuru olduğunu ve günlük yaşamdaki kavramları anlamamıza yaradığını savunanlar bulunmaktadır (Arslan & Bayrakçı, 2006). Lakoff & Johnson (2003) metaforlar aracılığıyla sadece bir yönüyle benzetme yapıldığı için benzetilenin diğer yönlerinin gizli kaldığını vurgulamaktadır.

Metafor yönteminin coğrafya dersi ve sosyal bilgiler dersindeki coğrafya konularına uygulamasının yapıldığı çalışmalara bakıldığında;

Coşkun (2010) iklim kavramına yönelik metaforlar üzerinde çalışmış ve 39 metaforu 8 kategoride değerlendirmiştir. İklim kavramıyla ilgili bilgi eksikliğine ve kavram yanlışlarının varlığına dikkat çekmiştir.

Özder, Kaya & Ünlü (2012), turizm kavramına yönelik 44 metaforu 5 kategoride toplamıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin (tarihi ve kültürel yönleri açısından) yaşadıkları çevreyi ön planda tutarak metafor ürettiklerini tespit etmiştir.

Akbaş & Gençtürk (2013), Coğrafya öğretmenleri ve öğretmen adaylarının Coğrafi Bilgi Sistemi’ne yönelik algılarını tespit etme amacıyla yaptığı çalışmasında en çok “ bir nesne” ve “coğrafi unsurlar” metaforunun kullanıldığını tespit etmiştir.

Ateş & Karatepe (2013), üniversite öğrencilerinin küresel ısınma kavramına yönelik algılarının tespiti için yaptığı çalışmada 144 metaforun kullanıldığını tespit etmiş ve bunları 9 kavramsal kategoride toplamıştır. Olumsuz metaforların fazla olmasıyla çevre duyarlılığı arasında orantı olduğunu tespit etmiştir.

Özgen (2013), çalışmasında öğretmen adaylarını temel almış, bu adayların erozyon kelimesine yönelik algılarını ve çözüm önerilerini tespit etme amacıyla yaptığı çalışmada metaforları 5 farklı

kategoride toplamış ve öğretmen adaylarının 13 farklı çözüm önerisinde bulunduğunu saptamıştır.

Kılınç (2013), çalışmasında coğrafya lisans öğrencilerinin “hava durumu” kavramına ilişkin metaforları tespit etmeye çalışmıştır. Öğrencilerin hava durumu ve iklim kavramlarını karıştırdıklarını tespit etmiştir.

Aydın & Yazıcı (2014)’nın coğrafya öğretmenleriyle yapmış oldukları çalışmada harita kavramının tek bir metaforla açıklamanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Meral, Küçük & Gedik (2016), Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “çevre” kavramına yönelik algılarını tespit etmeye çalışmıştır. 58 geçerli metaforu 11 kategoride toplamışlardır. En çok üretilen metaforların insan, ev, aile, anne ve çocuk olduğunu tespit etmiştir.

Şahin & Kaya (2016)’nın yapmış olduğu çalışmada Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “coğrafya” kavramına yönelik algılarını tespiti amaçlanmıştır. 10 farklı coğrafya kavramına yönelik 328 metafor üretilmiştir. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının Jeomorfoloji ve coğrafi bilgi sistemlerine yönelik algılarındaki düşüklük tespit edilmiştir.

Beldağ & Geçit (2017), sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik çalışmada “coğrafya” kavramına yönelik algılarının tespiti için yaptıkları çalışmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun coğrafyayı “yol gösterici” ve “yaşam ifadesi” olarak betimlemişlerdir.

Bu çalışma öğrencilerin, “nüfus” ve “göç” kavramlarını nasıl algıladıklarının tespiti ve kavramlarına yükledikleri anlamların analiz edilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışmanın coğrafi kavram öğretimi konusunda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin “nüfus” ve “göç” kavramına ilişkin algılarının metafor yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ortaöğretim öğrencileri nüfus kavramına ilişkin algılarını hangi metaforlar yoluyla açıklamaktadırlar?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri dikkate alındığında hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
3. Ortaöğretim öğrencileri göç kavramına ilişkin algılarını hangi metaforlar yoluyla açıklamaktadırlar?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri dikkate alındığında hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
5. Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramıyla oluşturdukları metaforlara göre belirlenen kategoriler sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli:

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni kullanılmıştır. “Nitel araştırma yaklaşımı; farklı görüşlerin ortaya konulduğu, verilerin sayısal olmayan biçimde incelendiği ve yorumlandığı yöntemdir. Nitel araştırmalarda insanların eylemlerine ilişkin motivasyonları, değer, algı ve anlamlandırmaları keşfedilmeye çalışılır” (Öztürk, 2014: 71). Olgubilim, diğer adıyla fenomenoloji’yi kazanılan doğrudan deneyim ve yüzeysel değer üzerine odaklanır (Balci 2016: 30).

Çalışma Grubu:

Araştırma amacı doğrultusunda en iyi bilgilerin elde edilebileceği çalışma grubu (amaçlı örneklem) tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Erzincan ilinde bir lisede 2016-17 öğretim yılında öğrenim görmekte olan (hazırlık sınıfı, 9. ve 10. sınıf) toplam 226 öğrencidir. Çalışma grubunun Erzincan'dan seçilmesinin sebebi; Erzincan'ın sosyo-ekonomik çehresinin son yıllarda oldukça değişmiş olmasıdır. Yurt dışından gelen Ahıska Türkleri devlet teşviğiyle Erzincan'a yerleştirilmiştir. Ayrıca Afganistan, Pakistan ve Suriye'den dış göç almakta ve almaya devam etmektedir. Çalışma grubuna "Nüfus ..... ya benzer/gibidir, çünkü....." ve "Göç.....'ya benzer/gibidir, çünkü....." şeklindeki yarı yapılandırılmış anket soruları yöneltilmiş ve boşlukları doldurmaları istenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların Sınıf Düzeyine ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Hazırlık	9. Sınıf	10. Sınıf	Toplam
Erkek	28	28	36	92
Kız	43	38	53	134
Toplam	71	66	89	226

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Metaforların analizinde ve çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerden alınan ifadeler kodlanarak tasniflenmiş, sayısallaştırılmış ve yorumlanmıştır. Bu araştırmada içerik analizi yapılırken Creswell (2017)'in kitabında yöntem olarak basamaklandığı, Deniz Çeliker & Akar (2015), Saban (2008), Sezgin ve ark. (2017)'nin çalışmalarına uyarlayarak kullandığı beş aşamalı değerlendirme süreci dikkate alınmıştır.

1. *Adlandırma ve eleme aşamasında* (çalışmanın amaçlarına uygun olarak) öğrencilerin ürettiği metaforların ve açıklamalarının ifade edilmesine bakılmıştır. Herhangi bir metaforun yer almadığı ya da metafor açıklamasının yazılmadığı anketler değerlendirmeye alınmamıştır. Toplam sayı 226 iken, değerlendirmeye alınacak anket sayısı elenerek 188'e düşmüştür. Değerlendirilmeye alınarak numaralandırılan metaforlar excel programına aktarılmıştır.

2. *Tasnif etme aşamasında*; içerik analizi kullanılmıştır. Her metafor içeriğine bakılarak diğer metaforlarla olan benzerlikleri ve ortak özellikleri bakımından analiz edilmiştir.

3. *Kategori geliştirme aşamasında*; metaforlar ortak özellikleri bakımından bir araya getirilerek farklı kategori altında birleştirilmiştir. Nüfus için 9, Göç için 6 kategori geliştirilmiştir.

4. *Güvenirliğini sağlama aşamasında*; metafor imgeleri ile kavramsal kategorilerin doğruluğunu teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği; Miles ve Huberman'ın (2016: 64) formülü [Güvenirlik: Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] kullanılarak hesaplanmıştır. Nüfus metaforu için güvenilirlik [(150/ 163) x 100=93,7] % 93,7 oranıyla sağlanmıştır. Göç metaforu için güvenilirlik [(156/160) x 100=97,5] % 97,5 oran ile sağlanmıştır.

5. Nicel veri analizi için verilerin düzenlenmesi aşamasında; metaforun tanımlanmasından ve bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategorilerin belirlenmesinden sonra, elde edilen verilerin frekansları (f) ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır ve yorumlanmıştır.

2. BULGULAR

Bu aşamada metaforlar tasniflenmiş, tasniflenen veriler kategoriler altında toplanmış, yorumlanmış ve çıkarımlarda bulunulmuştur.

Öğrencilerin “Nüfus.....ya benzer/ gibidir; çünkü.....” şeklindeki açık uçlu soruya yönelik oluşturulan metaforlar frekans ve yüzdelerine göre Tablo 2’ de görülmektedir.

Tablo 2.

“Nüfus.....' ya benzer/ gibidir. Çünkü.....” sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

M. sırası	Metaforun adı	F	%	M. sırası	Metaforun adı	F	%	M. sırası	Metaforun adı	F	%
1	Ağaç Dalları	1	1,63	25	Hayvan barınağı	1	1,63	49	Nar	3	4,89
2	Ağaç Topluluğu	1	1,63	26	Hayvan topluluğu	1	1,63	50	Ordu	1	1,63
3	Aile	7	11,41	27	Hücre	1	1,63	51	Orman	4	6,52
4	Arı	2	3,26	28	İkamet	2	3,26	52	Para	2	3,26
5	Arı Kovanı	7	11,41	29	İnsan	18	29,34	53	Potansiyel güç	1	1,63
6	Bakteri	1	1,63	30	İnsan sayısı	1	1,63	54	Saat	1	1,63
7	Baraj	1	1,63	31	İnsan topluluğu	8	13,04	55	Sayı	2	3,26
8	Bina	1	1,63	32	İstanbul	1	1,63	56	Sayım	2	3,26
9	Birey	2	3,26	33	İstanbul trafiği	1	1,63	57	Sayısal değerler	1	1,63
10	Bitki Topluluğu	1	1,63	34	Kalabalık	2	3,26	58	Sınıf	2	3,26
11	Bulut	1	1,63	35	Kalp	1	1,63	59	Soğan	1	1,63
12	Canlı Topluluğu	1	1,63	36	Karınca	2	3,26	60	Sonbahardaki yaprak	1	1,63
13	Canlı Varlıkları	2	3,26	37	Karınca kolonisi	2	3,26	61	Su	3	4,89
14	Çin	3	4,89	38	Karınca topluluğu	2	3,26	62	Sürü	1	1,63
15	Çoğalma	1	1,63	39	Karınca yuvası	1	1,63	63	Tavuk	1	1,63
16	Çorba	1	1,63	40	Karşılıklı sevgi	1	1,63	64	Tohum	1	1,63
17	Damar	1	1,63	41	Kişi	1	1,63	65	Toplama	1	1,63
18	Dörtüol	1	1,63	42	Koloni	1	1,63	66	Topluluk	25	40,75
19	Fidan ekmek	2	3,26	43	Kum yığını	1	1,63	67	Toplum	6	9,78
20	Gelecek kaygısı	1	1,63	44	Makarna	1	1,63	68	Toprak	1	1,63
21	Gökyüzü	1	1,63	45	Matematik	1	1,63	69	Tuz	1	1,63

22	Göldeki su	1	1,63	46	Meyve topluluğu	1	1,63	70	Verim	1	1,63
23	Gürültü	1	1,63	47	Meyvenin çürümesi	1	1,63	71	Yemek	2	3,26
24	Hayvan	1	1,63	48	Millet	4	6,52	72	Yükseliş	1	1,63
									TOPLAM	163	100

Tablo 2'ye bakıldığında nüfus kavramını açıklamak için 72 farklı metafor üretildiği bunların toplam sayısının (frekansın) 163 olduğu görülmektedir. Frekanslar dikkate alındığında en fazla "topluluk" kelimesinin kullanıldığı, "insan" ve "insan topluluğu" metaforunun da sırasıyla en çok üretilenler arasında yer aldığı görülmektedir. Frekans sayısı 1 olan metaforların sayısındaki çokluk dikkat çekicidir. 47 metafor 1 kez üretilmiştir. Öğrenciler özgün cevaplar üretmişlerdir. Öğrencilerin nüfus kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar 9 kavramsal kategoride ele alınmıştır. Kategoriler oluşturulurken metaforlar kadar gerekçeleri de dikkate alınmıştır. Oluşturulan kategoriler yüzde, frekans ve metafor sayılarına göre Tablo 3' te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Nüfus Kavramına İlişkin Oluşturulan Kavramsal Kategoriler ve Bu Kategorilerdeki Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	M. Sayısı	Frekans	Yüzdellik değer
1-Gıda maddesi	Nar (3), soğan (1), makarna (1), su (3), yemek (2), tuz (1), çorba (1)	7	12	7,36
2-Yer/ mekân	Baraj (1), sınıf (2), bina (1), göldeki su (1), arı kovanı (7), gökyüzü (1), hayvan barınağı (1), karınca yuvası (1), Dört Yol (Erzincan) (1), toprak(1)	10	17	10,42
3-Değişkenlik	Çoğalma (1), karşılıklı sevgi(1), fidan dikmek(2), yükseliş (1), gürültü (1), İstanbul trafiği (1), meyvelerin çürümesi (1), sonbahardaki yaprak(1), gelecek kaygısı (1), ağaç dalları (1), para (2)	11	13	8
4-Canlı ismi	Arı (2), karınca (1), bakteri (1), tavuk (1), hayvan (1), insan (18)	6	25	15,33
5-Bilimsel ifade	Matematik (1), ikamet (2), sayım (2), toplama (1), potansiyel güç (1), verim (1), kişi (1), insan sayısı (1), sayısal değerler (1), sayı (2), birey (2), bulut (1), toplum (6)	13	22	13,5
6-Topluluk	İnsan topluluğu (8), bitki topluluğu (1), ağaç topluluğu (1), canlı topluluğu (1), hayvan topluluğu (1), meyve topluluğu (1), karınca topluluğu (2), topluluk (1)	8	40	24,5
7-Ülke/şehir ismi	Çin (3), İstanbul (1)	2	4	2,45
8-Gereksinim	Hücre (1), damar (1), tohum (1), kalp (1), saat (1)	5	5	3,06
9-Çokluk	Aile (7), koloni (1), karınca kolonisi (2), ordu (1), canlı varlıklar (2), orman (4), sürü (1), kalabalık (2), millet (4), kum yığını (1)	10	25	15,33
Toplam		72	163	100

Tablo 3 incelendiğinde en fazla metaforun 13 metafor ile *bilimsel ifade* de bulunduğu, fakat en fazla metafor tekrarının 40 frekansla *topluluk* grubunda olduğu görülmektedir. En az metafor

sayısı, frekans ve yüzdeler değeri “Çin” ve “İstanbul” metaforlarının yer aldığı *Ülke/şehir İsmi* grubuna aittir.

Öğrencilerin oluşturdukları bazı metaforlar ve belirttikleri açıklamalar şu şekildedir:

- Gıda maddesi: Nüfus nara benzer; çünkü bir bütünün içinde bir sürü taneler var. (ÖAN:4)
- Yer/mekân: Nüfus arı kovanına benzer; çünkü birlikte yaşam ve iş birliği gerektirir. (ÖAN:186)
- Gereksinim: Nüfus hücreye benzer; çünkü bölündükçe çoğalır. (ÖAN:43)

Öğrencilerin Göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlara bakıldığında 64 farklı metaforun, 160 kez tekrarlandığı görülmüştür. Öğrencilerin “Göç.....ya benzer/ gibidir; çünkü.....” şeklindeki açık uçlu soruya verdikleri cevaplar ve oluşturulan metaforlar frekans ve yüzdelerine göre Tablo 4 de görülmektedir.

Tablo 4.

“Göç.....’ ya Benzer/ Gibidir; Çünkü.....” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

M. Sırası	Metaforun adı	F	%	M. Sırası	Metaforun adı	F	%	M. Sırası	Metaforun adı	F	%
1	Amerika	1	1,60	22	Hayvanlar	4	6,40	43	Savaş	1	1,60
2	Ayrılmak	1	1,60	23	Hayvanların yer değiştirmesi	1	1,60	44	Sefalet	1	1,60
3	Balık	1	1,60	24	İnsan	1	1,60	45	Sevgi	1	1,60
4	Başlangıç	1	1,60	25	İstanbul	1	1,60	46	Seyahat	4	6,40
5	Bavul	1	1,60	26	Kaçış	4	6,40	47	Su	2	3,20
6	Beyin	1	1,60	27	Kargaşa	7	11,20	48	Suriye	2	3,20
7	Boşluğa sürüklenme	1	1,60	28	Keşfetme	1	1,60	49	Suriyeli	6	9,60
8	Bulut	1	1,60	29	Kırlangıç	1	1,60	50	Şehir	1	1,60
9	Cimin (Erz-üzümlü)	1	1,60	30	Kış	1	1,60	51	Taşınma	31	49,60
10	Çadır	2	3,20	31	Kıvılcım	1	1,60	52	Tatil	1	1,60
11	Çaresizlik	2	3,20	32	Konum değişikliği	1	1,60	53	Terk etme	1	1,60
12	Çıkarma	1	1,60	33	Kuş	17	27,20	54	Toplanma	1	1,60
13	Çiçek	1	1,60	34	Kuş göçü	1	1,60	55	Turna kuşları	1	1,60
14	Değişim	3	4,80	35	Leylek	12	19,20	56	Türkiye	1	1,60
15	Erozyon	2	3,20	36	Mekân değişikliği	2	3,20	57	Türkler	1	1,60
16	Gitmek	6	9,60	37	Mevsim	1	1,60	58	Valiz	1	1,60
17	Göçmen kuşlar	1	1,60	38	Mikrop	1	1,60	59	Yenilik	1	1,60
18	Gurbet	1	1,60	39	Mülteci	2	3,20	60	Yer değiştirme	2	3,20
19	Güneş	1	1,60	40	Öğrenci	1	1,60	61	Yetersizlik	1	1,60
20	Hareketli olmak	1	1,60	41	Ölüm	1	1,60	62	Yolculuk	2	3,20
21	Hasret	1	1,60	42	Reset atmak	1	1,60	63	Zorunluluk	5	8
									Toplam	160	100

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin göç kavramını en fazla 31 frekansla “taşınma” kavramı ile açıkladıkları görülmektedir. Bu durum ise kavramın tanımını doğru anlayan ve göç kavramını zihninde doğru kodlayan birey sayısının kayda değer bir çoklukta olduğunu göstermektedir. Göçü 17 öğrenci “kuş’a, 12 öğrenci “leylek”e, 7 öğrenci “kargaşa” ya benzetmiştir. 43 kişinin ürettiği metaforlar 1 frekanslıdır. Bu durum özgün düşünceli birey sayısının fazla olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar 6 kavramsal kategoride ele alınmıştır. Bunlar; *Eylem/olay, Canlı, Coğrafi kavram, Yerleşim yeri/millet, Duyguların ifadesi ve Tatil grubu*’dur. Kategoriler oluşturulurken metaforlar kadar gerekçeleri de dikkate alınmıştır. Oluşturulan kategoriler metafor sayılarına, frekans ve yüzdelik değerine göre Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.
Göç Kavramına İlişkin Oluşturulan Kavramsal Kategoriler

Kategori	Metaforlar ve Frekansları	Metafor sayısı	Grupların Frekans	Yüzdelik değer
Eylem/ olay	Mekan değişikliği (1), taşınmak (31), ayrılmak (1), reset atmak (1), gitmek (6), kuş göçü(1), toplama(1), keşfetme (1), terk etme(1), hareketli olmak(1), yer değiştirme (2), yolculuk (2), hayvanların yer değiştirmesi (1), çıkarma (1), kıvılcım (1)	15	52	32,5
Canlı	Kuş (17), leylek (12), balık (1), mikrop (1), hayvan (4), öğrenci (1), insan (1), turna kuşları (1), göçmen kuşlar (1), kırlangıç (1), çiçek (1)	11	41	25,62
Coğrafi kavram	Bulut (1), güneş (1), mevsim (1), su (2), kış (1), erozyon (2), konum değişikliği (2), mülteci (2), beyin göçü (1)	9	13	8,12
Yerleşim yeri/millet	Türkiye (1), Suriye (6), Amerika (1), İstanbul (1), Türkler (2), Suriyeliler (1), şehir (1), Cimin (Erzincan) (1)	8	14	8,75
Duyguların ifadesi	Kargaşa (7), sefalet (1), ölüm (1), savaş (1), hasret (1), kaçış (4), çaresizlik (1), yetersizlik (1), zorunluluk (5), gurbet (1), boşluğa sürüklenmek (1), sevgi (1), başlangıç (1), yenilik (1), değişim (3)	15	30	18,75
Tatil	Valiz (1), bavul (1), çadır (2), tatil (1), seyahat etmek (5)	5	10	6,25
TOPLAM		63	160	100

Tablo 5 incelendiğinde metafor sayısı bakımından en kalabalık grupların *Eylem/ olay ve Duyguların ifadesi grubu* olduğu görülmektedir. Fakat grup frekanslarına da bakınca 52 frekansla *Eylem/ olay grubu* öne çıkmaktadır.

Göç konusunda öğrencilerin oluşturdukları bazı metaforlar ve belirttikleri sebepler şu şekildedir:

- Eylem/ olay : Göç ayrılmaya benzer; çünkü bulunduğu yerden başka bir yere gitmek gibidir. (ÖAN:143)
- Canlı: Göç balığa benzer; çünkü balıklar suyun içinde sürekli yer değiştirir. (ÖAN:13)
- Coğrafi kavram: Göç mülteciye benzer; çünkü zorunlu olarak bir yerden bir yere gidiyorlar. (ÖAN:139)
- Tatil: Göç valiz gibidir; çünkü her şeyi alıp giderebilirsin. (ÖAN:43)

Ortaöğretim öğrencilerinin Nüfus kavramına yönelik ürettikleri metaforlar sınıf düzeyine göre bakıldığında toplam 163 metaforun dengeli dağılım gösterdiği görülmektedir. 163 metaforun 46'sı hazırlık, 54'ü 9. sınıf, 63'ü 10. sınıf öğrenciler tarafından üretilmiştir.

Tablo 6'da Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların gruplanmış şekilde sınıf düzeyinde dağılımı verilmektedir.

Tablo 6.

Nüfus Kavramına İlişkin Metafor Gruplarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Metafor grupları	Hazırlık		9. Sınıf		10. Sınıf		Toplam
	F	%	F	%	f	%	
Gıda	6	50	2	16,6	4	33,33	12
Yerleşim Yeri	1	5,89	1	5,89	15	88,2	17
Değişkenlik	3	23	5	38,4	5	38,4	13
Canlı İsmi	13	52	5	20	7	28	25
Bilimsel İfade	3	13,6	10	45,4	9	40,9	22
Topluluk	10	25	19	47,5	11	27,5	40
Ülke/Şehir	-	0	1	25	3	75	4
Gereksinim	3	60	1	20	1	20	5
Çokluk	7	28	10	40	8	32	25
TOPLAM	46	28,2	54	33,1	63	38,6	163

Tabloda 6 incelendiğinde; 163 frekansın sınıf seviyelerine göre gruplara dağılımı yer almaktadır. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin en yüksek frekansı *canlı ismi ve topluluk gruplarında* bulunmaktadır; fakat öğrenciler en fazla frekans yüzdesine *gereksinim grubunda* ulaşmışlardır. 9. sınıf öğrencilerine ait verilere bakıldığında en yüksek tekrarın olduğu *topluluk grubunda* ilk sırada yer aldıkları yine *bilimsel ifade ve çokluk grubunda* yüksek bir orana sahip oldukları görülmektedir. 10. sınıfların verilerine bakıldığında ilk sırayı aldıkları *Yerleşim yeri* grubu göze çarpmaktadır. Toplam 17 frekansın 15'i 10. sınıftakiler tarafından üretilmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin "Göç" kavramına yönelik ürettikleri metaforların sınıf düzeyine bakıldığında toplam 160 metaforun dengeli dağılım gösterdiği görülmektedir. 163 metaforun 51'si hazırlık, 46'ü 9. sınıf, 63'ü 10. sınıf öğrenciler tarafından üretilmiştir.

Tablo 7.

Göç Kavramına İlişkin Metafor Gruplarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Metafor Grupları	Hazırlık		9. Sınıf		10. Sınıf		Toplam
	F	%	F	%	f	%	
Eylem/ olay	19	36,53	20	38,47	13	25	52
Canlı	13	31,7	4	9,75	24	58,53	41
Coğrafi Kavram	7	53,84	1	7,69	5	38,46	13
Yerleşim Yeri/Millet	1	7,14	4	28,57	9	64,28	14
Duyguların İfadesi	7	23,33	14	46,66	9	30	30
Tatil	4	40	3	30	3	30	10
TOPLAM	51	31,87	46	28,75	63	39,37	160

Tablo 7 de 6 metafor grubuna ait 160 frekansın ve yüzdelik değerlerinin sınıf seviyelerine göre dağılımı yer almaktadır. Hazırlık sınıfındaki öğrenciler en fazla *eylem/olay grubuna* metaforlar üretmişlerdir. 9. sınıf öğrencilerin 20 frekans ile en fazla *eylem /olay*, 2. sırada ise 15 frekans ile *duyguların ifadesi grubuna* metafor ürettikleri görülmektedir; fakat yüzdelik değerlere bakıldığında 1 ve 2. sıradakiler yer değişmektedir. 10. sınıf öğrencilerin ürettikleri metaforların frekanslarına bakıldığında en yüksek frekans değeri 24 ile *canlı grubuna* ait iken en büyük yüzdelik değer % 69 ile *yerleşim yeri grubuna* aittir.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Dünya genelinde son yüzyılda değişen eğitim anlayışı Türkiye’de de etkisini göstermiştir. Öğrencinin merkeze alındığı, eğitimin kalitesini ve kalıcılığını etkileyen faktörlerin ön planda tutulduğu bu yeni anlayışta öğrencilerin ön bilgileri eğitimde önem arz etmektedir. Nüfus ve göç konuları günümüz şartlarında öğrencilerin sosyal olarak da öğrendiği iki kavramdır. Son yüzyılda dünya genelindeki plansız nüfus artışı ve plansız göç dalgaları, göç yolları üzerinde yer alan Türkiye’yi etkilemekte ve Türkiye için nüfus ve göç güncel konular arasında bulunmaktadır. Öğrenciler gerek yaşadıkları çevrede gördükleri farklı insanların varlığını fark etmekte, gerekse basın yayın organlarından ülkeye göç eden grup ve kitlelerden haberdar olabilmektedir. Bu durum ise öğrencilerin derse girişte ön bilgilerinin ne yönde olduğunun tespit edilmesinin önemini arttırmaktadır. Özellikle göç yolları üzerinde bulunan ve devlet politikası gereği göç eden Ahıskalı Türklerin de yaşadığı Erzincan için göç ve nüfus konusu oldukça önemlidir.

Bu araştırma sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlarda 72 farklı metaforun 163 kez tekrarlandığı görülmüştür. Bu metaforlarda en fazla “topluluk” metaforu kullanılmıştır. Nüfusu topluluğa 25, “insan”a 18 öğrenci benzetmiştir. Kayaardı & Bozyiğit (2022)’in nüfus konusunda yapmış olduğu çalışmada “topluluk” en fazla üretilen metafor olup bu yönüyle iki çalışma arasında benzerlik vardır.

Ünlü, Taner Kızıllan & Elciyar (2018), göç tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu, insanların tarih boyunca göçü topluluklar halinde veya bireysel olarak çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için bir araç olarak kullandıklarını, modern dönemdeki bireysel göç sürecinde aidiyet duygusu geliştirmek için kendine benzeyenlerle bir araya gelmeye çalışmakta olduğunu söylemişlerdir.

Nüfus kavramına yönelik üretilen metaforların genel itibari ile çokluk, kalabalık, çeşitlilik gibi kavramların zihinsel yansımaları olduğu görülmektedir. En fazla üretilen metafor sayısı *bilimsel ifade* grubunda en çok tekrar edilen metafor “topluluk” grubundadır. Metaforlar ve açıklamaları dikkate alındığında nüfusun çok ve kalabalık oluşuna, nüfus artışına, bazı bölgelerde fazla oluşuna, olumlu ve olumsuz yönlerine dikkat çeken metaforlar üretilmiştir. Nüfusun kelime anlamı olarak bir tane olanı değil, çok sayıda olanı anlatmak için kullanıldığı düşünüldüğünde genel anlamda metaforların doğru anımsamalarla üretildiği söylenebilir.

Çelik & İncili (2019) tarafından yapılan çalışmada da sosyal bilgiler öğretmen adayları nüfus konusunda 72 metafor üretilmiş olup bu hususta sıklıkla üretilen metaforlar çikolata ve nar olmuştur. Bu yönüyle iki çalışmanın sonuçlarında da nüfusun gıda maddesine benzetildiği görülmektedir. Kayaardı & Bozyiğit (2022)’in nüfus konusunda yapmış olduğu çalışmada metaforlar topluluk, yer-mekan, gıda maddesi canlı ismi gruplarında toplanmıştır. Metafor gruplarının benzer isimler taşıması iki çalışmanın bulgularının birbirini desteklediğini göstermektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus metaforuyla oluşturulan grupların sınıf düzeyine göre dağılımına bakıldığında şu çıkarımlara ulaşılır; hazırlık sınıfı öğrencileri en çok “canlı” ismine ait metaforlar üretmişleridir. 9. Sınıflar “topluluk”, 10. Sınıflar “yerleşim yeri” ne yönelik metafor üretmiştir. Bu durum nüfus konusunun 9. Sınıf ders programında olmasıyla açıklanabilir.

Göç kavramıyla ilgili metaforlara bakıldığında genel olarak; olumlu ve olumsuz duygular, göçü çağrıştıran veya göçen hayvanların isimleri, değişiklik, mecburiyet gibi kavramların zihinsel yansımaları olduğu görülmektedir. Öğrencilerin göç kavramına ilişkin ifadelerinde sırasıyla “taşınma”, “kuş”, “leylek”, “kargaşa”, Suriyeli ve “gitmek” metaforları kullanılmıştır. Benzer olarak Tıkman, Yıldırım & Şentürk (2017) tarafından “Göç” kavramının 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin nasıl algılandığını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada genel olarak göç kavramının öğrenciler tarafından olumsuz metaforlarla ifade edildiği; “Suriyeli”, “kuş”, “leylek”, gitmek” ve “ayrılmak” gibi metaforlarla ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir.

Bu çalışmada göçle ilgili türetilen olumsuz metaforlar “kargaşa”, “sefalet”, “ölüm”, “kaçış”, “çaresizlik” tir. Zembat, Çelik, Yıldırım & Kılıçkaya (2021)’nin “göçmen çocuk” metaforuna yönelik yaptıkları çalışmada bu çalışmaya benzer şekilde göç ve göçmen ile olumsuz benzetmeler yapılmıştır. Usta’nın 2022 yılında yapmış olduğu “üniversite öğrencilerinin afet ve göç kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların incelenmesi” adlı makalede “savaş, yeniden doğuş, yıkım, ayrılık, yalnız kalmak, zorunluluk, sürgün, kuraklık, özlem vb.” metaforların da sıkça tekrar edildiği tespit edilmiştir. Üretilen metaforlara bakıldığında metaforların olumsuz çağrışımlardan oluşması bakımından iki çalışmanın sonuçlarında benzerlik görülmektedir.

Sınıf düzeyine yönelik yapılan incelemede göç konusunda en yüksek frekansa sahip “topluluk” metaforunun tüm sınıf düzeylerinde yüksek frekansa sahip grup olması dikkat çekicidir. Metafor sayısı ve tekrar oranı bakımından en yüksek frekanslı metafor *eylem/olay grubunda* görülmüştür. Sırasıyla en fazla hazırlık sınıfı öğrencilerinde *eylem/olay grubu* ve *canlı grubunda* üretilmiştir. En az metaforun üretildiği grup ise *yerleşim yeri/millet grubudur*. Tatil grubundaki metaforlar göç kavramıyla ilgili olmayıp kavram yanılgısı olarak yansımıştır. Kavram yanılgısı olarak gözlemlenen tatil grubundaki metaforlar hazırlık sınıfında daha fazla görülmüştür. Araştırma sonucunda sınıf düzeyi yükseldikçe kavram yanılgılarının da azaldığı ve “topluluk” metaforundan da anlaşıldığı üzere yakın anlamlı kelimelerin metafor olarak kullanımının yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

- 1- Kavram yanılgılarının tespitinde metafor yöntemi kullanılabilir.
- 2- Metafor üretimini etkileyen farklı değişkenlerle (çevresel faktörler, deneyimler, eğitim vb.) benzer çalışmalar yapılabilir.
- 3-Metafor yöntemiyle soyut kavramların somutlaştırıldığı göz önünde tutularak, coğrafya alanında kavramlarla ilgili de metaforik çalışmalar yapılabilir.
- 4- Nüfus ve göç konusunda sosyal bilgiler dersinde de çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, Y. & Gençtürk E. (2013). Coğrafi bilgi sistemleri kavramına metaforik bakış. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 179-196.
- Ateş, M. & Karatepe, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin “küresel ısınma” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 221-241.
- Arslan, M. M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35, 100-108.
- Aydın, F. & Yazıcı, Ö. (2014). Coğrafya öğretmenlerinin harita kavramına ilişkin metaforları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (15), 1-15.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler*. Ankara: Pagem Akademi.
- Beldağ, A. & Geçit, Y. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “coğrafya” kavramına ilişkin algıları: Bir olgubilim araştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22 (37), 99-112.
- Creswell, W. J. (2017). *Araştırma deseni*. Çeviri ed. Selçuk Beşir Demir, 3. Baskı, Ankara: Eğiten Kitap.
- Çalışkan, A. (2022) Ortaokul öğrencilerinin “şehir” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 4(2), 67-82.
- Çelik, T. & İncili, Ö. F. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının algılarında nüfus ve harita bilgisi konusu: Bir metafor çalışması. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 22-41.
- Coşkun, M. (2010). Lise öğrencilerinin “iklim” kavramıyla ilgili metaforları (zihinsel imgeleri). *Turkish Studies (International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic) Academic Journal*, 5(3), 913-939.
- Deniş Çeliker, H. & Akar, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin doğaya ilişkin metaforları. *KEFAD*, 16(2), 101-119.
- Kayaardı, F. & Bozyiğit, R. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin ‘afet ve nüfus’ kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların incelenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 45, 16-35. <http://dx.doi.org/10.32003/igge.1016571>
- Kılınç Y. (2013). Coğrafya lisans öğrencilerinin hava durumu kavramını algılamaları: Fenomenografik bir çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 401-415.
- Komisyon (2013). *KPSS defteri-coğrafya ders notları*. Ankara: X Yay.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175,
- Lakoff, G. & Johnson M. (2003). *Metaphors we live by*. The University of Chicago Pres, Chicago, (ilk baskı:1980)

- Malatyalı E. & Yılmaz K. (2010). Yapılandırmacı öğrenme sürecinde kavramlar ve önemi: Kavramların pedagojik açıdan incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (14), 320-332.
- Meral, E., Küçük, B. & Gedik, F. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (1), 65-78.
- Miles, M, B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy (Çev. ed.), Ankara: Pegem Akademi.
- Özder, A., Kaya, H. & Ünlü, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin “turizm” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların analiz örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25, 18-31.
- Özgürbüz, İ. E. (2013). *Coğrafya ders kitaplarındaki analogilerin ve metaforların analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özgen, N. (2013). Öğretmen adaylarının erozyon kavramına yönelik algıları: Fenomenografik bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 321-334.
- Öztürk, M. (2014). *Coğrafya eğitiminde araştırma*. 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Sezgin, F., Koşar, D., Koşar, S. & Er, E. (2017). Öğretmenlerin öğrenciye yönelik metaforlarının belirlenmesine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Ü. Eğitim F. Dergisi*. 32(3), 600-611.
- Şahin, M. H. & Kaya, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı coğrafya kavramlarına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, Özel Sayı, 111-120.
- TDK, Güncel Türkçe Sözlük, erişim tarihi: 2023, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/diger-icerikler/tumsozlukler/>
- Tekbaş. G., Ekiz A. & Aydın G. (2017). *Ortaöğretim coğrafya 10 ders kitabı*. Ankara: Gün Yay.
- Tıkman, F., Yıldırım, E. & Şentürk, M. (2017). Göç metaforuna yolculuk: Bir fenomenolojik çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 104-126.
- Turan, İ. (2002). Lise oğrafya derslerinde kavram ve terim öğretimi ile ilgili sorunlar. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 67-84.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2015). *Beşerî coğrafya; insan, kültür, mekân*. 15. Baskı. İstanbul: Çantay Yay.
- Usta, G. (2022). Üniversite öğrencilerinin afet ve göç kavramlarına ilişkin geliştirdikleri metaforların incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(27), 742-768.

Ünlü, S., Kızılhan, T. & Elciyar, K. (2018). Göçmenlerin uyum sağlama sürecinde yaşadıkları çatışmalar ve sayısal topluluklar. *Selçuk İletişim*, 11(1), 5-18.

Zembat R., Çelik B., Yıldırım, M. & Kılıçkaya, A. (2021) Okul öncesi öğretmenlerinin “göçmen çocuk” metaforlarının belirlemesi. *International Primary Education Research Journal (IPERJ)*, 5(2), 152-170.

Kitap İncelemesi

Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programları (Social Studies Curriculum in Turkey)

Editörler: Özlem BEKTAŞ - Refik TURAN
Pegem Akademi Yayınevi, 516 sayfa
ISBN: 978-625-8325-98-0

Zeynep CANBABA¹

Makalenin Türü: Kitap İncelemesi
Makalenin Geliş Tarihi: 28.12.2022
Makalenin Kabul Tarihi: 24.6.2023
DOI: 10.54971/synergy.1225924

GİRİŞ

Program konusu ülke eğitim politikalarının öncelikli konusudur. Özellikle “nitelikli insan” profili her dönemde filozofların sorgulamasına tabi olmuştur. Sosyal ilişkiler, bireyin devletle olan ilişkileri, işbirlikçi yaklaşımlar, üretkenlik, akademik performans gelişimi gibi konular bu kapsamda öğretim programlarına dahil edilmiştir. Sosyal Bilgiler Eğitimi yaşamla ilişkilendirilen bireysel ve sosyal talepleri belirlemek ve sonrasında sosyal bilimlerden hangi materyallerin kullanılacağına karar vermektir (Thornton, 2008: 20). Sosyal bilgilerin kökeni bu alanın öğreticileri tarafından çok da bilinen bir durum değildir. Öğretmenler genellikle sosyal bilgileri kendi amaçlarına göre yeniden oluşturmaya yönelirler (Boyle-Baise & Zevin, 2009: 4) Oysa öğretim programları buna ülke eğitim politikaları kapsamında bir standart oluşturur. Sosyal Bilgiler Eğitimi tüm okul derslerinin en kapsayıcısıdır (Ross, Mathison & Vinson, 2014: 25).

Vatandaşlık eğitimi; çağdaş eğitim ve günlük yaşam için çoklu ve çetrefilli olmasının yanı sıra karmaşıktır. (Ross Mathison & Vinson, 2014: 103). Öğretim programının öğeleri beklenen çıktıların gerçekleştirilebilmesi ve başarılı bir sürecin inşası için önemli bağlantılar içerir. Öğretim programlarında yol haritasında ilerleyebilmek birtakım listelerin bilinmesini gerekli kılar. Sosyal bilgiler eğitiminin sağlıklı, sağlam, güçlü ve etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi adına öğretim programının anahtar özelliklerinin tanımlanmasına yönelinmelidir.

---

¹ Araş .Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Erzincan, Türkiye, zeynep.canbaba@erzincan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4596-7296

“Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programları” alanda eksikliği hissedilen, tarihi süreçte değişen ve gelişen sosyal bilgiler eğitimi konusundaki eksikliğin giderilmesi bakımından faydalı olacaktır.

TÜRKİYE’DE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Kitap, Kasım 2022 yılında basılmış olup 14 bölümden oluşmaktadır. Bölümler birbiriyle bağlantılı, paraleldir. Yatay ve dikey karşılaştırma araştırmasına dayanmaktadır. Doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Kitapta ilkokullarda uygulanan 1924, 1926, 1936, 1948, 1962(taslak) ve 1968 ilkokul programları, 1990 İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı; ortaokullarda uygulanan 1930, 1931, 1938,1948 Ortaokul Programları, 1969 Ortaokul Sosyal Bilgiler Taslak Programı, 1985 Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri dersi öğretim programı ile ilköğretim okullarında uygulanan 1998, 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları incelenmiştir.

KİTABIN BÖLÜMLERİ VE KONULAR

Sosyal Bilgiler Öğretim Programları: İçerik, Kapsam ve Örüntü başlıklı birinci bölüme katkı sunan Dr. Özlem BEKTAŞ ve Dr. Refik TURAN; bölümü iki boyutta ele almıştır. İlk boyutta program ve program geliştirmenin çerçevesini çizerek Sosyal Bilgiler dersi ve öğretim programlarının ilişkisini değerlendirmiş, ikinci boyutta Cumhuriyet Dönemi’nde 1924’ten günümüze Sosyal Bilgiler dersi ve karşılığına denk gelen derslerin tarihsel analizini yapmıştır. Sosyal Bilgiler dersinin disiplinlerarası yapısının program geliştirme sürecine etkileri ana hatlarıyla değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgilerin Doğası ve Temelleri başlıklı ikinci bölüme katkı sunan Dr. Bayram TAY; Sosyal Bilgilerin tarihsel süreci, felsefi temelleri, amacı, beslendiği kaynaklar ve sahip olduğu öğretim gelenekleri kuramsal bilgiler ışığında analiz etmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Disiplinler Arası Boyut başlıklı üçüncü bölüme katkı sunan Dr. Halil İbrahim SAĞLAM ve Araş. Gör. Zeynep BAŞKAN İŞLER, Sosyal Bilgiler dersinin Sosyal Bilimlerle olan ilişkisine ve tarihi süreçteki gelişmelerine değinmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin günümüz formuna kavuşmasına kadar tarihsel dönemler evre evre irdelenerek hangi bağlamlarda ve hangi disiplinlerle ilişkisinin olduğu ortaya konulmuştur. Özellikle dersin kapsamının bütünleşme kavramıyla özetlenebileceğine atıfta bulunularak gerek öğretmen okullarında gerekse ilk ve ortaokullarda disiplinlerarası bir yaklaşımla eğitim verildiğine dikkat çekilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Hedef ve Vizyon başlıklı dördüncü bölüme katkı sunan Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ ve Dr. Kerem BOZDOĞAN tarafından Cumhuriyetten günümüze kadar uygulanmış olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında yer alan genel amaçlar, özel amaçlar ve vizyon incelenmiş; dönemlere göre gerek ülke eğitim politikaları gerekse sosyal bilgiler eğitimi ile yetiştirilmesi gereken bireyin özellikleri belirlenmiştir. Bu süreçte Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programları ve Tebliğler Dergisi’nde yayımlanan öğretim programlarına ilişkin düzeltme ve değişiklikler incelenmiş ve genel bir değerlendirme yapılmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında İçerik başlıklı beşinci bölüme katkı sunan Dr. Engin ZABUN; Eğitimde program geliştirme öğelerinden olan içeriğin belirlenmesi aşamasında “Ne öğretelim?” sorusuna cevap arandığına ilişkin değerlendirmesi ile başlamış olduğu araştırmada;

1924'ten günümüze kadar uygulanan tüm programları titizlikle incelemiştir. Güncel 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın, Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları ve ilkeleri dikkate alınarak hazırlandığı, Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak yeni öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen özel amaçların belirlendiği ifade edilmiştir. Cumhuriyet döneminde Sosyal Bilgiler dersi ve bu dersin karşılığına denk gelen derslere ait; amaç, ders saatleri, konular, ünite ve kazanımlara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Öğrenme ve Öğretmen Süreci başlıklı altıncı bölüme katkı sunan Dr. Hakan AKDAĞ ve Dr. Fadıl ŞİRAZ tarafından, Cumhuriyet'in ilanından sonra sosyal bilgiler ve bağlamındaki derslerde, kronolojik sıralama takip edilerek; programlardaki uygulanması belirtilen strateji, yöntem, teknik, değer ve beceriler ile ölçme ve değerlendirme süreçleri incelenmiştir. Sosyal bilgiler içeriğiyle ilgili derslerde veya Sosyal Bilgiler dersinde eğitim-öğretim durumlarında zaman içerisinde toplumsal ihtiyaçlar, gelişmeler, felsefi ve politik temeller çerçevesinde değişikliğe gidildiğine vurgu yapılmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Ölçme Değerlendirme başlıklı yedinci bölüme katkı sunan Bilim Uzmanı İnanç GENÇ ve Dr. Selahattin KAYMAKCI, programların değerlendirme boyutunda "Ne kadar?" sorusuna cevap arandığını vurgulayarak; öğretim programının boyutlarını açıklamışlardır. Cumhuriyetten günümüze Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında ölçme ve değerlendirmenin yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ölçme değerlendirme anlayışları başlığı altında geleneksel ve biçimlendirici anlayış karşılaştırılmış, devamında yıllara göre programlarda ölçme ve değerlendirmenin yeri örnekler üzerinden açıklanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Kavram Öğretimi başlıklı sekizinci bölüme katkı sunan Dr. Refik TURAN, kavram öğretimi Sosyal Bilgiler Dersi öncesi ve sonrası dönem olarak iki başlıkta incelemiştir. Programlarda uygulanmaya yönelik açıklamalar (direktifler) içerisinde kavram öğretimi kapsamında değerlendirilebilecek açıklamalara yer verilmiş olduğu belirtilerek kavram öğretiminin tarihsel süreçte geçirmiş olduğu gelişim değerlendirmeye alınmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Beceri Eğitimi başlıklı dokuzuncu bölüme katkı sunan Dr. Yaşar KOP Sosyal Bilgilerin muhtevası ve beceri kavramı üzerinde durduktan sonra Türkiye örneğinden hareketle Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarını incelemiştir. İlkokul ve ortaokul programlarında yapılan doküman analizleri sonucunda özellikle; bilimsel araştırma, düşüncelerini ifade etme, grafik ve harita okuryazarlığı, iletişim, işbirliği, kurallara uyma, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme, özgün eser yaratma, yaratıcı düşünme ve yorumlama, eleştirel ve yansıtıcı düşünme ile akıl yürütme gibi becerilere vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Beceriler hakkında farklı programlar kapsamı ve çeşitli örnekleri bakımından karşılaştırmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değer Eğitimi başlıklı onuncu bölüme katkı sunan Dr. Yusuf YILDIRIM ve Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN Cumhuriyetten günümüze Sosyal Bilgiler dersi ve Sosyal Bilgiler dersi karşılığına denk gelen dersler bağlamında değerlerin ve değerler eğitiminin programlarda yer alma durumlarını ele almışlardır. Tüm programlarda toplumun ve bireyin ihtiyaç ve beklentileri dâhilinde değerlerin ve değer eğitiminin programlara nasıl yansıtıldığı irdelenmiştir. Bahsi geçen değerlere genel amaçlar, kazanımlar, konu içerikleri, öğrenme alanları ve programın açıklamalar kısımlarında nasıl yer verildiği programlardan örneklerle açıklanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Atatürkçülük Konuları ve Eğitimi başlıklı on birinci bölüme katkı sunan Dr. Refik TURAN Atatürkçülük kavramını açıkladıktan sonra iki başlık altında programları dikey ve yatay olarak incelemiştir. Bu başlıklar; Sosyal Bilgiler dersi öncesinde

okutulan öğretim programlarında Atatürkçülük konuları ve eğitimi ile Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Atatürkçülük konuları ve eğitimidir. Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılapları ve eğitim sisteminde Atatürkçülük ile ilgili konuların ve bağlantılı kazanımların dönemsel olarak arttığı ve azaldığı tespitinde bulunarak açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Kültürel Kimlik başlıklı on ikinci bölüme katkı sunan Dr. Özlem BEKTAŞ, kültürel kimlik konusunu geniş bir çerçeveye ele aldıktan sonra Sosyal Bilgiler Öğretimi ve kültürel kimlik inşası ilişkisine değinmiştir. 1924'ten günümüze ilkokul ve ortaokul düzeyindeki Sosyal Bilgiler dersi ve Sosyal Bilgiler dersinin karşılığına gelen dersler kapsamında kültürel kimlik kategorilerini inceleyip geçmişle günümüzdeki programları karşılaştırmıştır. Programlarda kültürel kimlik ve gelişimine yer verilme durumu örnek ifadeler üzerinden açıklanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Kültürel Yeterlilik başlıklı on üçüncü bölüme katkı sunan Dr. Özlem BEKTAŞ, Kültür, kültürel yeterlilik, kültürel bilgi, kültürel farkındalık ve kültürel duyarlılık konularına değindikten sonra kültür temelli Sosyal Bilgiler Programı'nı açıklamıştır. 1924'ten günümüze programlarda kültürel yeterlilik kapsamında tespit edilen kategorilere ilişkin değerlendirmeler programlardan alınan örnek ifadelerle desteklenmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında İdeal Vatandaş ve Toplum başlıklı on dördüncü bölüme katkı sunan Dr. Zafer KUŞ, bu bölümde ideal vatandaş kavramını açıklamış; sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminden günümüze kadar okutulan Vatandaşlık Dersi Öğretim Programları'nı analiz etmiştir. İdeal vatandaşın görev ve sorumluluklarının dönemlere göre farklılık gösterebildiği, ancak milli görev ve sorumluluğun her dönemin öğretim programında oldukça önemli bir yer tuttuğu son dönemdeki Sosyal Bilgiler öğretim programında küresel vatandaşlık ve çevreye yönelik içeriğin belirgin bir şekilde arttığına dikkat çekilmiştir.

SONUÇ

Kitap incelendiğinde ilk göze çarpan husus bölümlerin bir bütünün parçaları olacak şekilde birbiriyle uyumlu yatay ve dikey paralellik arz ettiğiidir. Keza metinler arasındaki geçişte ortak bir dilin olduğu görülmektedir. Her bölüm kendi giriş, sonuç, özet ve kaynakçasına sahiptir ayrıca konu anlatımları tablo, şekil ve grafiklerle desteklenmektedir. Bu sayede okuyucular kitabı kolaylıkla anlayıp okuyabileceklerdir.

Kitap Cumhuriyet Dönemi'nde ilk ve ortaokul programları nazariyesinde vatandaş yetiştirme merkezinde ülke eğitim politikasının anlaşılması açısından değer taşımaktadır. Günümüz şartlarında bulunması ve anlaşılması zor olan ve emek isteyen eski öğretim programları irdelenip örnek metinlerle analiz edilmiştir. Bu özelliğiyle alandaki büyük bir açığı kapatacağı görülmektedir.

Bu kitabın zamanla alandaki kült eserlerden biri olacağı ve bu alana emek veren ve ilgi duyan herkesin sık sık başvuracağı kaynak bir eser olacağı kuvvetle muhtemeldir.

KAYNAKÇA

- Bektaş, Ö., Turan, R. (ed.). (2022). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Boyle-Baise, M. & Zevin, J. (2009). *Young citizens of the world; Teaching elementary social studies through civic engagement*. UK: Routledge Taylor And Francis Group.
- Ross, E. W., Mathison, S. & Vinson, K. D. (2014). Social studies curriculum and teaching in the era of standardization. E. W. Ross (Ed.), *The social studies curriculum içinde*. USA: Suny Press.
- Thornton, S. J. (2008). Continuity and change in social studies curriculum. L. S. Levstik and C.A. Tyson (Ed.), *Handbook of research in social studies education (s.15-32) içinde*. UK: Routledge Taylor And Francis Group.